ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 3, Sayı: 11, Nisan 2015, s. 70-78
Tevfik Fikret Özel Sayısı

Hasan YÜREK[1]

BÜYÜK İKRAMİYE ile PARA ve HAYAT ŞİİRLERİNDEN HAREKETLE TEVFİK FİKRET'İN MADDİ DEĞERLERE BAKIŞI

Özet

Türk edebiyatının önemli isimlerinden olan Tevfik Fikret çeşitli konular üzerine şiirler yazmıştır. Bu konulardan biri de maddi değerlerdir. Şair, bu konuyu ele aldığı şiirlerde paradan hareketle maddi değerlere bakışını ele almaktadır. Böylece de hayat görüşü hakkında da ipuçları vermektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada Büyük İkramiye ile Para ve Hayat başlıklı şiirlerden hareketle Tevfik Fikret'in maddi değerlere bakışı ele alınacaktır. Şair, Para ve Hayat'ı kendi ağzından yazarken Büyük İkramiye'yi ise ikramiye kazanmış bir yazarın ağzıyla kaleme alır. Her ne şekilde yazılırsa yazılsın bu şiirler, şairin maddi değerlere olan yaklaşımını ele verir. Dolayısıyla burada şairin şiirlerdeki ifadelerinden hareketle onun maddi değerlere bakışı ön plana çıkarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tevfik Fikret, Şiir, Maddî Değerler, Para.

VIEW on MATERIAL VALUES of TEVFİK FİKRET WITH REFERENCE to POEMS of "BÜYÜK İKRAMİYE" And "PARA ve HAYAT"

Abstract

Tevfik Fikret, who is one of the important figures of Turkish Literature, has written poems on various topics. One of these subjects is material values. The poet has presented view on material values with reference to money on poems written about this subject. Thus, the poet gives some tips about his world-view. From this point, view on material values of Tevfik Fikret will be examined on context of "Büyük İkramiye" and "Para ve Hayat". While the poet has written "Para ve Hayat" with his own tune, he has set pen to paper "Büyük İkramiye" as if a win a prize author. Whatever poets have been written in any tune, these poetries betray his approach to

[1] Yrd. Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı/Yeni Türk Edebiyatı ABD., hyurek@mersin.edu.tr

material values. Consequently, his view on material values will be featured with reference to expressions used on the poets.

Key Words: Tevfik Fikret, Poetry, Material Values, Money.

GİRİŞ

Yenileşmeye çalışan Türk şiirine büyük katkıları olan Tevfik Fikret, çeşitli konular üzerine şiirler kaleme almıştır. O, ele aldığı konuyla ilgili şahsî bakışını ortaya koymuştur. Tevfik Fikret'in ele aldığı konulardan biri de paradır. Şair özellikle iki şiirinde, Büyük İkramiye ile Para ve Hayat, para ile ilgili görüşlerini sunmaktadır. Şairin hayatındaki bazı ayrıntılar onun paraya bakışını, paraya bağlı olmadığını, parayı her şeyden üstün görmediğini gösterir. Kenan Akyüz, "*1888'de okulu birincilikle bitirerek, Hâriciye Nezâreti İstişâre Odası'na girdi. Okumuşlarla tıklım tıklım dolu olan hükûmet dâirelerinde, iş pek azdı. Bu işsizlik Fikret'i sıktı ve istifâ ederek ayrıldı. Çalıştığı zamâna âid birikmiş aylıklarını kendisine getirip verdikleri zamân da, 'işsizliğin karşılığı olan bir parayı alamayacağını, devlet hazînesine iâdesi mümkün değilse göçmenlere yardım için kurulmuş olan komisyona verilmesini' söyleyerek red etti.*" (Akyüz, 2010: 222) diyerek Tevfik Fikret'in paraya bakışını örnekler. Bu olay hakkında Mehmet Kaplan, " *herkesin kapı aradığı ve paraya taptığı bir devirde Fikret'in bu hareketi, muhitte fevkalâde bir tesir uyandırır. Bundan sonra Fikret, aynı hareketi birçok kereler tekrar edecek, âdeta kendisine has bir tavır, bir irade ve fazilet tezahürü olarak kullanacaktır.*" (Kaplan, 1995: 75) Ahmet Hamdi Tanpınar ise "*bu küçük hareket, belki çok dürüst bir ahlâkın samimi bir tezahürüydü. Belki çok kuvvetli bir ihtirasın sakınılması imkânsız bir aksülâmeliydi. Yani bir nevi tezahürdü, hatta belki de Fikret, bunu tamamıyla farkında olarak, hesaplayarak yapmıştı. Fakat ne olursa olsun, o zamanki cemiyet için lâzım olan bir jest, ücreti sâyin hakkı değil, bir nevi âtıfet telâkki edenlere verilmiş bir dersti. Ve başkaları, içlerinde kendisinden daha yaşlı, daha şöhretliler olduğu hâlde, hattâ bütün bir cemiyet aksini yaparken yalnız Tevfik Fikret, genç ve isimsiz bir şâir, bir jesti yapabiliyor ve bir idare ve bir zihniyeti en karakteristik meselesinde utandırıyordu. Fikret, bütün hayatında bu jestin adamı olarak kalmış ve kendi kendisini tekzip etmemiştir.*" (Tanpınar, 1992: 261) demekte Tevfik Fikret'e dair olumlu değerlendirmeler sunmaktadırlar. Üzerinde durulan ve yapılan değerlendirmelerden hareketle Tevfik Fikret'in, parayı hayatının merkezine koyan, onu her şeyden üstün gören bir insan olmadığı söylenebilir. Onun için hâk, erdem, iyilik, acıma, emek ve benzeri insanî değerler daha önemlidir. Bu hususun aynı şekilde şiirlerine yansıyıp yansımadığını iki eserine bakarak anlamak mümkündür.

Şiir İncelemeleri

Büyük İkramiye

Kazanmış bir gazete muharriri lisanından:

Şimdi artık hayatı anlıyorum…
Eskiden her bakışta gözlerime
Âteşîn bir karartı akseyler
"İşte, derdim, bu; işte ömr-i beşer
"Sen bu zulmette böyle çarpınarak
"Biteceksin, zavallı cism-i zelîl!

Ah! Birden şu inkılâb-ı nasip
Bana sevdirdi kâinatı bütün;
Hani evvelki ben, o merd-i garip?
Bulabilsem o serseriyi bugün
Bir avuç altın eyleyip ihsan:
"Haydi git, derdim, elverir hüsran!"

“Sen bu zulmette böyle müstağrak,
“Aynı bir torba, bir yığın toprak;
“Öyle toprak ki aç, susuz, cansız…”
Oh! Bak şimdi pâyânsız
Bir meserretle, işte mesrûrum!
Şimdi peymâne-i saadetimin
Neşesinden biraz emân bularak,
Çehre-i kâinata, servetimin
Mübtesim gözleriyle baktıkça,
Gülüyor pîş-i inşirâhımda
Sarışın bir cihân-ı hubb u neşât.
Sarışın… Ah, şimdi her şeyde
Bu sıcak levn-i muhteşem zâhir;
Bir müzehheb peri hikâyesidir
Duyduğum her sadâ-yı nazende.
Sarışın… Tıpkı leyl-i hülyanın
Beni mesrûr eden sitâreleri;
Sarışın tıpkı fecr-i nîsânın
Mütenevvir sehâib-i güheri;
Sarışın her çiçek bu cennette.
Sanki bir dest-i pür-mahârette
Ufalanmış yığınla nur u zeheb,
Sonra etrafa püskürülmüş hep.
Ooh! Bak şimdi anlıyor gibiyim
Kâinatın lüzum-ı hilkatini,
Gecenin, gündüzün hakikatini.
Neydi evvelki hâl-i münkesirim?
Yarı aç bir hayat-ı pür-halecân;
Gündüzün daima harab-ı ta’ab
Gece bir meyyitâne hâb-ı ta’ab
Ki bulur ıztırab ile pâyân…
Buna katlanmışım, bakın, o zaman!

Sahib-i malikâne-i servet;
Ka’r-ı peygule-i şükûhumda,
Ben eminim ki şimdi herkesten
-Hep evvelki fakra mahsuben-
Gelecek bir hediye-i hürmet.

Para… Ey şems-pâre-i âmâl,
Ey güzel maden… Ooh, ey lebrîz
Kîse-i şule-reng-i fecr-âmiz,
Gülüyor gül yüzünde istikbal!
Ne büyük bir delil-i kudretsin,
Rehber-i tâli-i saadetsin,
Cazib-i ibtisâm-ı şöhretsin,
En müşâ’şa, tezad-ı ibretsin!
Sana ilan-ı gayz eder de yine
Beşeriyet koşar, gelir sesine.
Ey muazzez melike-i hevesât,
Zîr-i pâ-yı şehâmetinde hayat;
Şükr ü minnet birer şeref-hâhın,
Ser-fürûlar nisâr-ı şeh-râhın,
Açılır eyleyince sen ibrâm
En kavî, en güzide bâb-ı merâm.
Kapılan pençe-i ta’addîne
Ağlasın kendi za’f u zilletine…

Para, derler ki, akla reh-zendir;
Bence hiç şüphe yok ki sendendir,
Ey güzel cevher-i füsun-perver,
Ruhu ecsâda bağlayan teller;

Varsa hatta beşerde bir vicdan,

Şimdi hatta inanmıyor fikrim,
O kadar kahrolur mu hiç insan?..
Ya gümüştendir o ya altından! (Tevfik Fikret, 2001: 250)

Şiir, bir başka kişinin ağzında yazılır. Bu da şiirin başındaki büyük ikramiye "kazanmış bir gazete muharriri lisanından" cümlesiyle belirtilir. Tevfik Fikret bu şiiri yazarken bir başka bakış açısını devreye sokmuş ve önceleri parasız iken ikramiye kazanan bir yazarın ağzından şiiri yazmıştır. İkramiye kazanan kişi, ikramiyeden önceki ve sonraki durumu değerlendirmektedir.

Şiir, ikramiye kazanıldıktan ve bunun üzerinden bir süre geçtikten sonraki bir noktadan başlamaktadır. "Şimdi artık hayâtı anlıyorum…" (Tevfik Fikret, 2001: 250) diyen kişi ikramiye kazanmış, maddî açıdan zenginleşmiştir. O, bu noktadan eski, yoksul günlerine bakmakta ve,

" 'İşte, derdim, bu; işte ömr-i beşer
Sen bu zulmette böyle çarpınarak
Biteceksin, zavallı cism-i zelîl!
Sen bu zulmette böyle müstağrak,"
Aynı bir torba, bir yığın toprak;
Öyle toprak ki aç, susuz, cansız…' " (Tevfik Fikret, 2001: 250)

demektedir. İkramiye kazanan kişi, ikramiyeden önceki durumunu ele almakta ve bunu olumsuz bir şekilde sunmaktadır. O, ikramiyeden önceki hayatını karanlık bir dönem olarak görmektedir. Karanlıkla kastedilen yoksulluktur. Yazar, ikramiyeden önce yoksuldur ve yoksulluk içerisinde yaşayıp öleceğini düşünmektedir. Bu düşünceleri değiştiren bir gelişme olur ve yazara bir ikramiye çıkar. İkramiye yazarın hayata bakışını değiştirir. Bu değişim,

"Oh! Bak şimdi pâyânsız
Bir meserretle, işte mesrûrum!
Şimdi peymâne-i saadetimin
Neşesinden biraz emân bularak,
Çehre-i kâinata, servetimin
Mübtesim gözleriyle baktıkça,
Gülüyor pîş-i inşirâhımda
Sarışın bir cihân-ı hubb u neşât." (Tevfik Fikret, 2001: 251)

dizeleriyle ifade edilir. Yazar, ikramiye çıktıktan sonra sonsuz bir sevinç hissetmiş ve hayata paranın kendisine verdiği güvenle gülerek bakmaya başlamıştır. İkramiyenin çıkışıyla yazar hayattan zevk almaya başlamıştır.

"Ooh! Bak şimdi anlıyor gibiyim
Kâinatın lüzum-ı hilkatini,
Gecenin, gündüzün hakikatini." (Tevfik Fikret, 2001: 251)

O, ikramiye çıkınca kâinatın, insan için, insanın güzel yaşaması için yaratıldığını düşünmektedir. Hatta kâinattaki işleyişin bile bu bağlamda düzenlendiğine kanaat getirmiştir. Bu noktada da eski yaşamını düşünmektedir. O eski yaşamında açlıkla mücadele etmiş, gündüz oldukça fazla çalışmış be bu çalışmanın verdiği yorgunlukla geceleri bir ölü gibi yığılıp kalmıştır. Yazar, ikramiye öncesi hayatında kendini niçin çok fazla zorladığına, kahrettiğine anlam verememektedir. Yazar, paranın verdiği güvenle eski yaşamına baktığı için orada yaşadığı üzüntüyü, sıkıntıyı tam olarak algılayamamaktadır. Bu da yazarın yoksulken sürdürdüğü yaşamını unuttuğunun göstergesidir. Hatta yazar, ikramiyeden önceki hâliyle o kadar mesafelidir ki ondan sanki bir başkasıymış gibi bahsetmektedir.

"Hani evvelki ben, o merd-i garip?

Bulabilsem o serseriyi bugün

Bir avuç altın eyleyip ihsan:

'Haydi git, derdim, elverir hüsran!'" (Tevfik Fikret, 2001: 252)

diyen yazar, ikramiyen önceki hâlinden bir başkasından bahseder gibi söz etmekte; o hâlini görecek olursa biraz para vererek onun sıkıntısını, mutsuzluğunu gidereceğini ifade etmektedir.

Yazar, aynı zamanda paranın sayesinde diğer insanlar tarafından saygı göreceğinin farkındadır. O, ikramiyeden önce kendisinden mahrum bırakılan saygının ikramiyeden sonra gösterileceğini bilmekte ve dolaylı yoldan olsa da eleştiri yapmaktadır. O, artık büyük bir servetin sahibi olarak değerli birisidir. Dolayısıyla kendine daha önce değer vermeyenlerden bir alacağı vardır. Bu alacaklılığı doğuran unsur her şeye kadir olan paradır.

"Sahib-i malikâne-i servet;

Ka'r-ı peygule-i şükûhumda,

-Hep evvelki fakra mahsuben-

Gelecek bir hediye-i hürmet." (Tevfik Fikret, 2001: 252)

Bu dizelerden hemen sonra yazar,

"Açılır eyleyince sen ibrâm

En kavî, en güzide bâb-ı merâm." (Tevfik Fikret, 2001: 253)

diyerek paranın en sağlam kapıları bile açtığını vurgulamaktadır.

Yazarın para konusunda değindiği bir diğer husus insanların onun karşısındaki tavrıdır. O, para aleyhinde sözler söyleyen, ona öfkesini dile getiren insanın bile para karşısında zayıf düştüğünü söylemektedir. Bir başka ifadeyle yazar, paranın herkes tarafından arzulanan, elde edilmek istenen bir maddî değer olduğunu vurgulamaktadır.

Şiirin bu kısmına kadar paranın hem kendi özelinde hem de genelde sağladığı imkânlar, yarattığı getiriler üzerinde duran yazar, şiirin sonlarında para-insan ilişkisine yoğunlaşmaktadır. Yazar,

"Kapılan pençe-i ta'addîne

Ağlasın kendi za'f u zilletine…" (Tevfik Fikret, 2001: 253)

demekte ve paranın insanı insanlığından çıkarmaması gerektiğini ifade etmektedir. Ona göre insanın, paranın sağladığı güçle etrafına bakması, her şeyi mübah görmesi, adaletsiz davranması kendi zayıflığından ileri gelmektedir. Böylece yazar, belirtilen durumu söz konusu ederek zengin olanlara bir uyarıda bulunmakta, paranın gücüyle kendilerine her şeyi hak görenleri insanî zaaflarına yenilen alçalmış kimseler olarak sunmaktadır.

Para-insan ilişkisi bağlamında yapılan eleştiriler şiirin sonunda daha da ön plana çıkar.

"Para, derler ki, akla reh-zendir;
Bence hiç şüphe yok ki sendendir,
Ey güzel cevher-i füsun-perver,
Ruhu ecsâda bağlayan teller;

Varsa hatta beşerde bir vicdan,
Ya gümüştendir o ya altından!" (Tevfik Fikret, 2001: 253)

Paranın, gücüyle aklın önüne geçtiğinin genel bir kanı olduğu söylenmekte, bunun asıl sebebinin insanın ta kendisi olduğunu anlatılmaktadır. Bir başka ifadeyle, yazar insanın para karşısındaki zafiyeti sebebiyle aklın arka planda kaldığını vurgulamaktadır. Neticede para hayatın, insanlığın merkezine oturmuş, ruhu bedene bağlayan en önemli unsur hâline gelmiştir. Hatta vicdan bile maddî değerlerle ölçülmektedir.

"Para ve Hayat

"Bu çok güzel, bakınız; çok güzel bu, çok zengin…"
Ve, bir bebek gibi, sırtında süslü bir pelerin
Ağır ağır dönüyor karşınızda, size bakıyor,
Beğendinizse güzel, yoksa hiç sıkılmayarak
"Hayır, fenâ!" diye reddeyliyorsunuz. Bir hak;
Bu hak sizin kesenizden parıl parıl akıyor!

Parıl, parıl… Biz her hakkı bahşeden bu denî,
Bu müfteris, bu mülevves parıltı!… İşte ganî,
Fakir, ona, herkes, onun şeâmetle
Tasadduk ettiği ikbâle müftekır, müştâk.
Zavallı kız, seni karşımda döndüren de o bak:
O, hep o, hep o mülevves, o müfteris kitle!" (Tevfik Fikret, 2001: 254)

Büyük İkramiye'ye göre kısa olan bu şiirde Tevfik Fikret'in paraya bakışı bir kez daha ortaya çıkar. Bu şiirde eleştirilen temel husus paranın bütün değerlerden üstün görülmesi ve paranın her şeyi satın alabilmesidir. Şair, bu şiirde olaylara uzaktan bakan biri görünümündedir. Şair, olaya uzaktan bakmakta ve değerlendirmelerini yapmaktadır.

Şiirin ilk kısmında satışa çıkarılmış bir kız söz konusudur. O, kendisine bakan zenginlerin önünde dönüp durmaktadır. Onun satışa çıkarılmış herhangi bir nesneden farkı yoktur. Aynı zamanda o, satışa çıkarılmış biri olarak alıcısını beklemektedir. Kız, kendisine bakanların önünde dönüp dururken alıcılar onu değerlendirmektedir. Kız, onu izleyenlerden herhangi biri tarafından beğenilirse satın alınacaktır. Beğenilmez ise de alıcısını beklemeye devam edecektir. Bu sahnede kızı izleyenleri farklı kılan, onları kızı alabilme gücü veren unsur "*Bu hak sizin kesenizden parıl parıl akıyor!*" (Tevfik Fikret, 2001: 254) dizesinden anlaşılabileceği gibi paradır. Bir başka ifadeyle parası olan insan, o paranın gücüyle başka bir insan satın alabilmektedir. Şair, her ne kadar kendisi bunu doğru bulmasa da, paranın zenginlere her şeyi satın alabilme hakkını verdiğini söylemektedir.

Şiirin ikinci kısmında bu kez şair, doğrudan parayla ilgili olumsuz görüşlerini ifade etmektedir.

"Parıl, parıl… Bize her hakkı bahşeden bu denî,

Bu müfteris, bu mülevves parıltı!…" (Tevfik Fikret, 2001:254)

diyen şair parayı, hâk tanımaz bir yırtıcı, aşağılık, pis gibi nitelemelerle olumsuzlamaktadır. Bunun temel sebebi insanlar arasındaki eşitliği ortadan kaldırması; bir insanın diğerine tahakküm kurmasını sağlayabilmesidir.

Bununla birlikte şair, değişmeyen bir gerçekliği de irdelemektedir. Şaire göre para, ne kadar pis, kirli, uğrusuz olsa da yoksuluyla, zenginiyle insanların büyük bir çoğunluğunun şiddetle arzuladığı; adeta taptığı bir unsurdur. Çünkü insanların çoğu paranın mutluluk getireceğini düşünmektedir. Bunu düşündükleri için de parayla dolu günlerin özlemini duymaktadırlar.

Görüldüğü üzere bu şiirde Tevfik Fikret'in paraya bakışı olumsuzdur. Bunun temel sebebi bu maddî unsurun insanlar arasında dengesizlik yaratması; kimi insanlara her şeyi yapabilme hakkı vermesi kimi insanları ise her şeye katlanma zorunluluğunda bırakmasıdır. Buna bağlı olarak şair, parayı aşağılık, uğursuz, kirli, pis gibi sıfatlarla nitelemektedir. Çünkü paranın yarattığı fark, insanî özelliklerin az ya da çok oluşundan kaynaklanmamaktadır. Bir başka ifadeyle parası olanın insanî özellikleri kötü de olsa hükmü geçmektedir. Şair, bu durumu olumsuz bir bakış açısıyla değerlendirmektedir.

Şiirde satışa çıkarılan nesne konumundaki kız ile onu satın almaya aday olanların insanî özellikleri hakkında hiçbir değerlendirmede bulunulmaması dikkati çekmektedir. Bunun sebebi şairin bunların özelliklerinden ziyade paranın her şeyi yapabilme veya yaptırabilme gücüne sahip olduğuna vurgu yapmak istemesidir. Şair, kirli, pis diye nitelediği paranın böyle bir güce sahip olmasına ve çoğu insanın ona erişmek istemesine üzülmektedir.

Bunların yanında şairin azınlık olarak gördüğü paraya uzak duran, onun büyüsüne kapılmayan insanlardan biri olduğu da anlaşılmaktadır. Onun paraya yönelik sarf ettiği olumuz sözler bunun kanıtıdır. Bu yönüyle şair dolaylı olarak insanî değerleri ön plana çıkarmaya çalışmaktadır.

Şairin tarafı ne olursa olsun şiirin başlığında ve içerisinde genel geçer bir gerçekliğe gönderme yapılmaktadır. Bu gerçeklik her ne kadar pis, uğursuz olsa da paranın hayat, insanlar üzerinde büyük bir etkisi vardır şeklinde özetlenebilir.

Sonuç

Tevfik Fikret, şiirinde çeşitli temaları, konuları işlerken maddî değerleri, parayı da irdelemiştir. Bu bağlamda ön plana çıkan iki şiir Büyük İkramiye ile Para ve Hayat'tır. Şiirlere bakıldığında şairin, gündelik hayattaki para algısının şiire yansıdığı görülmektedir. Hak etmediği parayı almayacak karaktere sahip olan Tevfik Fikret paraya oldukça mesafelidir. Bunun temel sebebi onun insana, hayata bakışında insanî değerlerin ön planda olmasıdır.

Ele alınan iki şiire bakıldığında Tevfik Fikret'in paraya bakışının olumsuz olduğu; bununla birlikte Para ve Hayat'ta daha sert bir bakışın bulunduğunu söylemek mümkündür. Çünkü şair, bu şiirde parayı kirli, pis, alçak gibi sıfatlarla yan yana getirmektedir.

Tevfik Fikret'in eleştirdiği temel husus, insanlar tarafından adeta paraya tapılmasıdır. Şair, paradan nefret ettiğini söyleyen kişinin bile paraya dayanamadığını ifade etmekte ve böylece paranın insan üzerindeki egemenliğini vurgulamaktadır. Yine aynı şekilde ön plana çıkan bir diğer eleştiri insanların maddî gücüne göre değerlendirilmesidir. Şair, parası olanın saygı gördüğünü, olmayanın ise yüzüne dahi bakılmadığını ifade etmektedir.

Tevfik Fikret, paranın hayatta olmaması gerektiğini düşünmez. Para, hayatta gereklidir; ancak ona göre olmaması gereken her şeyin, parayla değerlendirilmesi, parayla alınır satılır hale gelmesidir. Durum böyle olunca da para asıl işlevinden daha farklı işlevler yüklenmekte; hatta hayatın en önemli unsuru hâline gelmektedir.

Tevfik Fikret'in paraya bakışını herhangi bir ideolojiyle ilişkilendirmek mümkün değildir. Şair, insanî değerleri ön plana çıkardığı için insanı, insanlığından uzaklaştıran paraya olumsuz bakmaktadır. Bunun yanında, bütün suçu parada bulmayan şair, paraya zafiyeti olan, parayı en üstün değer olarak gören insanları da eleştirmektedir. Böylece ortaya insanî değerleri ön plana çıkarmak için paraya, para-insan ilişkisine olumsuz bir bakış açısıyla yaklaşan şiirler ortaya çıkmaktadır. Bu durum Tevfik Fikret'in karakterinin şiire yansımasıdır.

KAYNAKLAR

AKAY, Hasan, (2007), Yeni Türk Şiirinin Kurucularından Tevfik Fikret, 2. b. , 3F Yayınevi, İstanbul.

AKYÜZ, Kenan, (2010), Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.

HACIEMİNOĞLU, M. Necmettin, (1969), "Tevfik Fikret'de Dil ve Üslûb", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C. : XVII, İstanbul.

KAPLAN, Mehmet, (1995), Tevfik Fikret: Devir-Şahsiyet-Eser, 4. b. , Dergâh Yayınları, İstanbul.

KARAVELİ, Orhan, (2007), Tevfik Fikret ve Halûk Gerçeği, 7. b. , Doğan Kitap, İstanbul.

Mehmet Fuat, (1992), Tevfik Fikret, 2. b. , Altın Kitaplar, İstanbul.

NAYIR, Yaşar Nabi, (1977), Tevfik Fikret, 8. b. , Varlık Yayınları, İstanbul.

SERTEL, Sabiha, (1969), İlericilik ve Gericilik Kavgasında Tevfik Fikret, Hür Yayınevi, İstanbul.

TANPINAR, Ahmet Hamdi, (1992), Edebiyat Üzerine Makaleler, 3. b. , Dergâh Yayınları, İstanbul.

Tevfik Fikret, (2001), Rübâb-ı Şikeste, (Basıma Hazırlayan: Abdullah Uçman), Çağrı Yayınları, İstanbul.